

ÖZ

24 MART OLAYI: KIRGIZİSTAN YAZILI BASINI KAMUOYUNU NASIL OLUŞTURDU?

Anara BİRİSMANOVA
Yüksek Lisans, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı
Tez Danışmanı:
Prof. Dr. Bayram KAYA
Mayıs 2008, 167 sayfa

Medya demokratik devlet ve toplum hayatının vazgeçilmez unsurlarından biri olarak bilinir. Demokratik sistemin önemli parçası olarak görülen medya dengeleri oluşturma bakımından haber verme, bilgilendirme, eğitime, eğlendirme, belirli kanaatleri yayarak kamuoyu oluşturma ve yönlendirme gibi önemli işlevler üstlenmektedir.

Tez çalışmasında ülkenin demokratik yolda ilerlemesine ve iktidar değişiminin gerçekleştirilmesinde önemli rol oynayan ve Kırgızistan yazılı basınını temsil ettiği düşünülen *Moya Stolitsa Novosti (MSN)* ve *Agım* gibi muhalif nitelikte; *Veçerniy Bişkek* ve *Kyrgyz Tuusu* gibi hükümet yanlısı yayın yapan güçlü gazetelerin kamuoyunun oluşturulmasında ve yönlendirilmesinde önemli rol oynadığı varsayılmaktadır. Bu çalışmada söz konusu gazeteler tarafından (1) 27 Şubat ve 13 Mart 2005 tarihlerinde iki turla gerçekleştirilen Parlamento seçimleri nasıl işlendi? (2) Ülke protestoları ve protestocular nasıl işlendi? (3) Muhalefet liderleri nasıl işlendi? (4) İlk Cumhurbaşkanı Askar Akayev nasıl işlendi? (5) 24 Mart 2005 Olayı nasıl işlendi? sorularına aranan cevaplarla gazeteler tarafından araştırma sorusunu oluşturan konuların hangi pozisyonda gündeme getirildiği, 24 Mart Olayı olumlu ya da olumsuz olay olarak işlendiği, dolayısıyla kamuoyunun nasıl oluşturulmaya ve yönlendirilmeye çalışıldığı incelenmektedir.

Bu sorun çerçevesinde medya, kamuoyu, medya kamuoyu ilişkisi ve kamuoyunun tarihsel süreç içinde gelişimi, medya ve kamuoyu ilişkisini açıklayan Gündem Belirleme Tezi ve Suskunluk Sarmalı Kuramları, medyanın kamuoyu oluşturma ve yönlendirmede önemi, 24 Mart Olayı'nı ortaya çıkartan faktörler ve bu faktörlerin Kırgız yazılı basını tarafından nasıl işlendiği, 24 Mart Olayı'nın gelişmesinde ve gerçekleştirilmesinde Kırgız Yazılı basınının rolü örneklem gazeteler örneğinde ele alınarak incelenmiştir.

Çalışmanın çözümlene kısmı ise, içerik analiziyle yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Medya, Kamuoyu, Basın Özgürlüğü, Seçimler, 24 Mart Olayı, Gazeteler.

ӨЗӨК

24-МАРТ ОКУЯСЫ: КЫРГЫЗСТАНДА БАСМА СӨЗ ТАРАБЫНАН КООМДУК ПИКИР КАНДАЙЧА ТҮЗҮЛДҮ?

Анара Бирисманова
Магистратура, коммуникация тармагы

Жетекчиси:

Проф. Док. Байрам Кайя

Май 2008, 167 бет

Массалык маалымат каражаттары демократиянын жана коомдук турмуштун айрылгыс бир бөлүгү. Демократиялык системанын маанилүү бир бөлүгү болуп саналган ММК маалымат берүү, билим берүү, көңүл ачтыруу, тийиштүү пикирлерди жайылтып коомдук пикирди түзүү жана аны багыттоо сыяктуу маанилүү функцияларды аткарат.

Бул диссертацияда өлкөнүн демократиялык жолдо алдыга жылышында, бийлик алмашуусунда коомдук пикирди түзүү жана багыттоо жолу менен Кыргызстандын басма сөз каражаттары, анын ичинен оппозициялык маанайдагы «МСН» жана «Агым» газеталары, өкмөттү жактаган «Вечерний Бишкек» жана «Кыргыз Туусу» газеталары маанилүү роль ойногондугу божомолдонот. Диссертациянын максаты (1) 27-февралда жана 13-мартта эки турда өткөн Парламенттик шайлоолор жогоруда белгиленген газеталар тарабынан кандайча берилди? (2) Өлкөдөгү нааразычылыктар жана нааразычылык көрсөткөндөр кандайча берилди? (3) Оппозициянын лидерлери кандайча баяндалды? (4) Кыргызстандын тунгуч президенти Аскар Акаев кандайча баяндалды? (5) 2005-жылдын 24-мартында болгон окуялар кандайча чагылдырылды? суроолоруна жооп табуу. Жогоруда берилген суроолорго алынган жоопторго таянуу менен 24-март окуясы оң же терс мүнөздө чагылдырылгандыгы, мындан улам 24-март окуясына байланыштуу коомдук пикирди кандайча түзүүгө жана багыттоого аракет жасалганы анализделди.

Бул маселе алкагында ММК, коомдук пикир, ММК менен коомдук пикирдин байланышы жана коомдук пикирдин тарыхый процесс ичинде өнүгүшү, ММК менен коомдук пикирдин байланышын түшүндүргөн Күн тартибин аныктоо теориясы жана Унчукпоо спиралы теориясы, ММКнын коомдук пикирди түзүүдөгү жана багыттоодогу мааниси, 24-март окуяларына түрткү болгон себептер жана бул себептер басма сөз тарабынан кандайча баяндалгандыгы, 24-март окуяларынын өнүгүшүндө жана ишке ашырылышында кыргыз басма сөзүнүн ролу жогоруда аталган газеталардын мисалында изилденди. Бул изилдөө контент-анализ методу менен жасалды.

Негизги сөздөр: ММК, коомдук пикир, басма сөз эркиндиги, шайлоолор, 24-март окуясы, газеталар.

ABSTRACT

24 MARCH EVENTS: HOW WAS CONSTITUTED THE PUBLIC OPINION BY THE PRESS IN KYRGYZSTAN?

Anara BIRISMANOVA

Master of Arts, Communication Studies

Thesis Advisor:

Prof. Dr. Bayram KAYA

May 2008, 167 pages

Mass media is an integral part of the society's democracy and life. Being an integral part of the democratic system mass media executes important functions such as information, educational, entertainment functions and plays an important role in the development and direction of the public opinion.

This thesis suggests that print word media, particularly " Moya Stolitsa Novosti (MSN)" and "Agym" opposition newspapers, "Vecherniy Bishkek" and "Kyrgyz Tuusu" pro-government newspapers, has played an important role in the development of the country on the way of democracy, in the change of power as well as in the development and direction of the public opinion. The thesis aims to answer to the range of following questions: (1) How were the Parliamentary elections covered in the first voting on February 27, in the second voting on March 13, 2005 by the above listed press? (2) How were the demonstrations and its participants covered? (3) How were the opposition leaders presented? (4) How was Askar Akaev, the first President of Kyrgyzstan represented? (5) How were the events of March 24, 2005 described? Based on obtained answers there was carried out analysis of issues on above listed questions depending on how the events of March 24, 2005, positively or negatively, were covered. Thus, it was determined how the print word press has developed and directed the public opinion.

The matter was researched on the base of mass media relationship and connection with the public opinion, on the base of historical development of the public opinion and as well as with the help of theories that explain the relationship and connection of mass media with the public opinion: theory of Spiral of Silence and theory of Agenda Setting.

Moreover, the factors of March 24 events and how these factors were covered and what kind of role the print word press has played in these events development have been researched by the example of above listed newspapers. The research has been conducted in terms of content analysis.

Key words: Mass media, Public opinion, Freedom of press, Election, The events of March 24, Newspapers.

АННОТАЦИЯ

СОБЫТИЯ 24 МАРТА: КАК БЫЛО СФОРМИРОВАНО ОБЩЕСТВЕННОЕ МНЕНИЕ ПРЕССОЙ КЫРГЫЗСТАНА

Анара Бирисманова
Магистратура, Направление «Коммуникация»
Научный руководитель:
Проф. Док. Байрам Кайя
Май 2008, 167 страниц

Средства массовой информации являются неотъемлемой частью демократии и жизни общества. Являясь неотъемлемой частью демократической системы, СМИ выполняют такие важные функции как: информационную, образовательную, развлекательную, а также играют большую роль в формировании и направлении общественного мнения.

В данной диссертации полагается что, продвижение страны по демократическому пути, в осуществлении смены власти, а также в формировании и направлении общественного мнения, большую роль сыграли печатные СМИ, в частности оппозиционные газеты "МСН" и "Агым", проправительственные газеты "Вечерний Бишкек" и "Кыргыз Туусу". Целью диссертации является ответить на ряд вопросов: (1) Как были освещены Парламентские выборы проходившие в первом туре 27 февраля, во втором туре 13 Марта 2005 г. вышеперечисленными СМИ? (2) Как были освещены протесты и участники протестов? (3) Каким образом были преподнесены лидеры оппозиции? (4) Как был представлен первый президент Кыргызстана, Аскар Акаев? (5) Как были описаны события 24 Марта 2005? Исходя из полученных ответов на данные вопросы был проведен анализ тем по вышеперечисленным вопросам в зависимости в каком виде, позитивном или негативном были освещены события 24 Марта. Таким образом, было определено как печатные СМИ сформировали и в какую сторону направили общественное мнение.

Данная проблема была исследована исходя из отношений и связи СМИ с общественным мнением, из исторического развития общественного мнения, а также с помощью теорий объясняющих связь и отношения между СМИ и общественным мнением: теории Спирали Молчания и теории Повестки Дня. Кроме этого были исследованы факторы событий 24 Марта, и как были освещены данные факторы, какую роль сыграли печатные СМИ в развитии событий 24 Марта, на примере

вышеперечисленных газет. Данное исследование было проведено с помощью контент-анализа.

Ключевые Слова: СМИ, Общественное Мнение, Свобода печати, Выборы, События 24 Марта, Газеты.